

Mondjuk magyarul

Dr. Benczéd József

Kedves Hallgatóim!¹

Egy nyelvész barátom évődésével élve azzal kezdem, hogy engedélyt kérek a szégyenkezésre, merthogy ismét egy lerágott csontot veszek elő, az idegen szókat; de olyan új meglepetések értek, melyek nem hagynak nyugodni.

Hallgatom a Kossuth rádió reggeli mezőgazdasági műsorát. Az **agrárium**, a **triticaria** korábbi többszöri emlegetése után újabb meglepetéssel képes szolgálni, növények **praeemergens**, illetve **postemergens** kezelését taglalja. Én – latin szakos is lévén – még csak-csak kapiskálom, hogy sarjadás előtti és utáni kezelésre kell gondolni, de mire gondolhat vajon János bácsi vagy Mari néni?

Kinyitom az újságot, s csak úgy röpködnek a felesleges idegen szavak, mint: a **MOB kompetenciája** (azaz: illetékessége); a város **kandidál** a rendezésre (azaz: pályázik rá); a sportaréna nagyon **impresszív** (tehát tetszetős, hatáskeltő); **workshopok** lesznek a Merlin Színházban (tehát tanácskozások, előadássorozatok); **prioritás** (elsőbbség, kiemelt feladat; s van ám **első meg legelső prioritás** is); **szingli** (egyedül álló férfi vagy nő). De ezek és számos más társuk még mind semmi ezekhez a mondatokhoz és nem kevés társukhoz képest: "Nem táplálja túl az **euroszkepticizmust** az, aki bírálja a kormányzati **euroszervilizmust**." – "A Glamour – ti. ez a magyar film – egy szerelem viszonyrendszeréből súrolja a történelmi szekvenciákat." – No itt, ezeknél megáll az ember tudománya! Csak azon gondolkodhatunk, e mondatok szerzői értik-e, amit leírtak.

Azt is gondolhatná az ember, hogy nincs innen már tovább, ezt már nem lehet felülmúlni. Lehet! Főiskolai szakdolgozatokat olvasok, a kereskedelem (= **a marketing**) területéről. Egyetlen dolgozatból írtam ki ezeket **innovatív** (újító), **identifikál** (azonosít), **teszt** (vizsgálat, feladat), **reprezentál** (képvisel), **preferencia** (előny, előnyben részesítés),

¹Elhangzott szeptember 21-én a Kossuth rádióban

attitűd (magatartás, viselkedés), **szegmentál, szegmens** (szeletel, részekre bont; szelet, rész), **szponzor, szponzoráció** (támogató, támogatás). Ezek a szavak a mindennapi köznyelvi használatban is előfordulnak. – A következők a szakterület szavai, de azért teszem szóvá szakmai használatukat, mert egyértelmű, pontos magyar megfelelőjük van, továbbá, mert nemcsak iskolai dolgozatokban fordulnak elő, hanem az újságok, a rádió- és a tévébeszélgetések is terjesztik őket. Csak néhány példája a sok közül: **prezentáció** (bemutatás, termékbemutató), **promóció** (beha-rangozás, piachevezető kampány), **spot** (fényfolt, erős fény; elektronikus reklám), **talk radio** (csevegő, beszélgető rádió), **newsradio** (hírközlő, híradó rádió), **budget** (költségvetés), **exkluzív** (kizárólagos), **effektek** (hatások), **interaktív** (párbeszédés), **VIP-személyek** (fontos személyek, kiemelt vezetők).

– És akkor semmi jogosultsága az efféle idegen szavak használatának? – De igen. Egyszer a szakmában, a szaksajtóban, szakmai tanácskozásokon, aztán a szakképzésben is, **a magyar szó mellett, a második helyen**, annak igazolására, hogy ismerjük a nemzetközi életben használt műszót is.

Hadd tegyek hozzá e szigorúnak látszó véleményhez két dolgot is. Az első, hogy én ugyan szakterületi szóknak emlegettem az iméntieket, de azért mégsem gondolnám, hogy egyetlen szakterületen élnének az effélék: **exkluzív, interaktív, budget, VIP-személyek, effektek**. Azt tapasztalom, hogy inkább a divat, a sznobizmus terjeszti őket. S akkor máris ide kívánczok tartalma szerint a második megjegyzés. Ha van félténivalónk nyelvünket illetően az Európai Unióban, akkor ez az idegen szavak előtti hajbókolás – mint egyik nem mellékes tényező. *Mert e magatartás egyenesen vezet a nevetséges és káros hunglis felé, egy olyan keveréknyelv kialakulásához, mely felidézi bennem – és sokunkban – a herderi jóslatot:*

Európában az olyan kis népek és nyelvek, mint a magyar, eltűnnek, és kétszáz éve múlva hírmondó ha akad belőlük – írta, gondolta alig több, mint kétszáz évvel ezelőtt.